

Toivakan vesistöjen tilainventointi, ToiVeTila -hanke - loppuraportti

Ympltk 08.06.2022 § 36

Valmistelija	<p>Valmistelijat rakennustarkastaja-ympäristösihteeri Jari Vuopio, p. 040 660 5388 ja toimistos sihteeri Minna Siltala, p. 040 683 4600</p> <p>Ympäristölautakunta teki päätöksen kokouksessaan 10.11.2021 (§ 77) käynnistää Toivakan vesistöjen tilainventointi -hankkeen. Oheismateriaalina pöytäkirjaote kyseisestä kokouks käsittelystä.</p> <p>Hankkeelle haettiin avustusta Metsä Groupin ja ELY -keskuksen kautta. Myönteinen päätös valtionavustuksesta on saatu Keski-Suomen ELY-keskukselta 2.5.2022 (KESELY/2813/2021). Päätös oheismateriaalina.</p> <p>Hankkeen kokonaiskustannuksiksi arvioitiin 76 540,00 euroa koko hankeajalle, joka on 18 kuukautta. Haettu avustus oli 50 %:a kokonaiskustannuksista eli 38 270,00 euroa ja tälle summalle avustus myönnettiin.</p> <p>Ympäristönsuojelun talousarvioon avataan oma kustannuspaikka hankkeelle, jotta hankkeen kustannusseuranta ja raportointi on selkeää.</p> <p>Toivakan kunnan hallintosääntö (1.12.2021 alkaen) 42 § Hakumenettely: Kun sijaisuus tai avoinna olevan viran tai työsuhteen määräaikainen hoitaminen kestää yli 6 kuukautta, tulee tehtävä täyttää julkisen hakumenettelyn kautta. Toivakan kunnalla on käytössään Kuntarekry.</p> <p>Rekrytointi on avoinna Kuntarekryn kautta ajalla 25.5. – 10.6.2022. Avoimesta tehtävästä on ilmoitettu myös kunnan kotisivuilla ja somekanavilla.</p> <p>Haastattelut järjestetään hakuajan päättymisen jälkeen ja tavoitteena on, että työ aloitetaan 1.7.2022 alkaen. Haastatteluihin osallistuu rakennustarkastaja-ympäristösihteeri sekä ympäristölautakunnan valitsema henkilö/henkilöt.</p>
Esittelijä	Rakennustarkastaja-ympäristösihteeri Jari Vuopio
Päätösehdotus	<p>Ympäristölautakunta päättää</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) merkitä tiedokseen Keski-Suomen ELY-keskuksen myönteisen avustuspäätöksen; 2) valita lautakunnan jäsenistä osallistuvat henkilöt haastatteluihin ja sopia haastattelujen ajankohdat.
Päätös	<ol style="list-style-type: none"> 1) Merkittiin tiedoksi. 2) Haastattelu ryhmään valitaan rakennustarkastaja-ympäristösihteeri, tekninen johtaja ja ympäristölautakunnan puheenjohtaja. Haastattelut pyritään suorittamaan ennen juhannusta.

Ympltk 07.09.2022 § 42

Valmistelija rakennustarkastaja-ympäristösihteeri Jari Vuopio, p. 040 660 5388

Teknisen johtajan viranhaltijapäätös 23.6.2022 (§ 1):

...

Toivakan kunta on hakenut työsuhteeseen hanketyöntekijää ToiVeTila -hankkeeseen, jonka alustava aikataulu on 1.7.2022 - 31.12.2023. Haketyöntekijälle ei oltu asetettu erityisiä koulutus- tai opintovaatimuksia, mutta kokemus hanke- ja verkostotyöstä, koordinoitukyky- ja organisointitaidot sekä hyvät viestintä- ja vuorovaikutustaidot oli ilmoitettu eduksi, sillä tehtävässä toimitaan usean eri sidosryhmän kanssa yhteistyössä.

Määräaikaisesta tehtävästä ilmoitettiin Kuntarekry-palvelussa sekä Toivakan kunnan kotisivuilla julkaistulla työpaikkailmoituksella. Työhakemukset tuli toimittaa sähköisesti 3.6.2022 klo 12.00 mennessä. Määräaikana saapui yhteensä 11 hakemusta ja 4 hakijaa kutsuttiin haastatteluun.

Haastatteluryhmään kuuluivat toimistos sihteeri Minna Siltala, ympäristölautakunnan puheenjohtaja Erkki Ikonen, tekninen johtaja Jari Lämsä ja rakennustarkastaja-ympäristösihteeri Jari Vuopio.

Haastatteluryhmän yksimielinen esitys on, että hanketyöntekijän tehtävään valitaan Anna-Mari Kristola.

...

Hanke on käynnistynyt 27.6.2022 ja hanketyöntekijä Anna-Mari Kristola esittäytyy ympäristölautakunnalle sekä esittelee kokouksessa hankkeen ajankohtaistilanteen.

Esittelijä

Rakennustarkastaja-ympäristösihteeri Jari Vuopio

Päätösehdotus

Ympäristölautakunta päättää merkitä tiedokseen ToiVeTila -hankkeen tilanne.

Päätös

Kokouksessa läsnä tämän pykälän ajan asiantuntijana, hanketyöntekijä Anna-Mari Kristola, joka poistui kokouksesta klo 17.21.

Merkittiin tiedoksi.

LuYmjaos 29.11.2023 § 53
78/11.05.03/2022

Valmistelija

hanketyöntekijä Anna-Mari Kristola ja palvelusuunnittelija Minna Siltala, p. 040 683 4600

Toivakan kunnassa on ollut käynnissä Toivakan vesistöjen tilainventointi, ToiVeTila -hanke. Tarkoitus on ollut selvittää ensivaiheessa kolmen järven tilaa, toiveena seuraavassa vaiheessa jatkaa edelleen muihin vesistöihin ja myös lähteä toteuttamaan konkreettisia kunnostuksia ja hoitotoimenpiteitä.

Hankkeen vesistöt valikoituivat Keski-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelmasta ja kuntalaisten kyselyjen ja huolen perusteella: Humalajärvi, jonka ekologinen tila on huonontunut viime vuosina välttäväksi, Saarinen, jonka rannalla EU-uimaranta ja rannan läheisyydessä kunnan jätevedenpuhdistamo sekä Aittojärvi, välittömästi Saarisen kyljessä sijaitsevana.

Hanke toimi alkuun ympäristölautakunnan alla ja vuoden 2023 alusta lukien kuntaympäristöpalvelujen alla ja siihen palkattiin hanketyöntekijä 1,5 vuodeksi. Asiantuntijan tukea ostopalveluna Keski-Suomen Vesi ja Ympäristö ry:ltä, jonka jäsen Toivakan kunta on. Hanke sai 50% rahoituksen ELY:n Vesien- ja merenhoidon sekä Vesistö- ja kalataloustoimenpiteiden toteuttamisen avustuksista.

Hankkeen alussa tehtiin kysely järvien ranta-asukkaille ja selvitettiin vesien tilaan vaikuttavia asioita sekä kiinteistön varustelusta, että vapaitten kommenttien muodossa. Lisäksi taustatietoina ELY:n jatkuvan tarkkailun mittaustulokset järvistä 70-luvulta alkaen ja vanhoja selvityksiä, mm. ELY:n arkistoista löytynyt Humalajärven hajakuormitus selvitys vuodelta 2001.

Valuma-aluekuormitusta selvitettiin sekä laskennallisesti Vemala-mallinnuksella, että vesinäytteistä vesistöihin laskevista ojista ja joista. Vesinäytteet otettiin 10 kohteesta syksyllä 2022 ja keväällä 2023, ja niistä analysoitiin kiintoaine, pH, väriluku, kemiallinen hapenkulutus CODMn, kokonaistyyppi ja kokonaisfosfori.

Koska järvien hoitotoimet eivät ole vuosikymmenien aikana tuottaneet parannusta, vesistöjen rehevöitymisen ehkäisemiseen vaikuttavien toimenpiteiden löytäminen lähti valuma-alueelta tulevan kuormituksen vähentämisestä. Valuma-alueen vesienhallintakohteista teetettiin esiselvitys KVVY Tutkimus Oy:llä, jossa esitettiin 35 mahdollista toimenpidettä, esim. kosteikko, uomakunnostus ja pohjakynnyskohteita. Maanomistajien ja asiantuntijoiden kanssa käytiin kymmenkunta kohdetta katsomassa maastossa. Varsinaisten toimenpiteiden suunnittelu ja konkreettiset kunnostustoimet eivät kuuluneet tämän hankkeen piiriin, mutta esiselvityksen toimenpiteet ovat nyt maanomistajien ja osakaskuntien käytettävissä ja toteutettavissa tulevaisuudessa.

Hyvässä kunnossa olevat vesistöt ovat kunnalle elinvoimatekijä. Niin vakituiset -, vapaa-ajan asukkaat kuin yrityksetkin arvostavat puhtaita järviä ja monimuotoista elinympäristöä. Hyvä tilanne on helpompi säilyttää ajoissa aloitetuilla ehkäisytöillä kuin korjata huonoksi päässyttä. Kunnilla on iso rooli vesistökuunnostusten edistäjinä. Vesistökuunnostuksiin on saatavilla avustuksia erittäin hyvin. Ongelmana on nykyinen rahoitusmalli, jossa avustus maksetaan syntyneitä kuluja vastaan eli jälkijättöisesti. Tämän takia kalastuskunnilla, osakaskunnilla, kyläyhdistyksillä ja muilla pienillä pääomilla toimivilla tahoilla on harvoin resursseja lähteä hoito- tai kunnostushankkeita vetämään. Kunnan rooli vastaa toimimista väliaikaisrahoittajana ja luotettavana linkkinä esimerkiksi ELY-keskuksen suuntaan. Lisäksi kuntaa voidaan pitää tasa-arvoisena toimijana verrattuna joihinkin muihin.

Vesistökuunnostukset ovat pitkiä projekteja, joissa tuloksia nähdään vasta vuosien ja kymmenien päästä. Työ vaatii pitkäjänteisyyttä, sitkeyttä ja kärsivällisyyttä. Kunnostuksiin kannattaa kuitenkin ryhtyä ennemmin kuin jättää tekemättä, koska vesien tilan ollessa suhteellisen hyvä, ennaltaehkäisevät toimet eivät ole välttämättä raskaita.

Historia osoittaa, että muutoksia saadaan aikaan. Jätevesien puhdistamisen ja tehtaitten päästöjen vähentämisen myötä järviemme tila muuttui merkittävästi 50 v. sitten. Tämän hetken suurimman uhkan, ilmastonmuutoksen, vaikutuksia voidaan vähentää, kun maankäyttöön puututaan ajoissa. Sään ääri-ilmiöt, kuten rankkasateet ja kuivuudet, voivat lisääntyä. Vesien suojele auttaa sopeutumaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, kuten tulviin ja veden niukkuuteen. Ottamalla tämä huomioon kaikissa toiminnassa maata ja metsää muokatessa voidaan

vesistövaikutuksia vähentää miettimällä toteutus niin, että ravinteiden huuhtoutuminen vesistöön estetään kokonaan tai se olisi mahdollisimman vähäistä. Vesiensuojelu on välttämätöntä terveytemme, elinympäristömme ja taloutemme kannalta. Jokainen voi osallistua vesiensuojeluun omilla valinnoillaan, veden säästämällä, ympäristöystävällisillä käytännöillä ja osallistamalla paikallisiin vesiensuojeluhankkeisiin.

ToiVeTila -hankkeen hankekausi päättyy 31.12.2023 ja hankkeen osalta on valmisteltu loppuraportti, josta kokouksessa kertoo hanketyöntekijä Anna-Mari Kristola.

Esittelijä	Kuntaympäristöjohtaja Jari Lämsä
Päätösehdotus	Lupa- ja ympäristöjaosto päättää merkitä tiedokseen ToiVeTila -hankkeen loppuraportin ja esittää, että hankkeen päättymisestä ja hankkeen tuloksista uutisoidaan kuntalaisille.
Päätös	Merkitään pöytäkirjaan: Anna-Mari Kristola oli kokouksessa klo 15.30 saakka kertomassa hankkeesta ja loppuraportista. Merkittiin tiedoksi.